

Впровадження логістичної системи до механізму управління економічною безпекою підприємства

Судакова О.І.

кандидат технічних наук,
доцент кафедри обліку, економіки
і управління персоналом підприємства
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

Миськов О.О.

магістр
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

Зимогляд Ю.С.

магістр
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

У статті розглянуто впровадження логістичної системи до механізму управління економічною безпекою підприємства. Запропоновано підвищення рівня економічної безпеки на основі застосування логістичного підходу шляхом зростання загальної організації виробництва, чіткого пов'язування його ланок одна з одною, підвищення керованості системи, її чутливості до керуючих впливів, створення інтегрованої, ефективно діючої системи регулювання й контролювання матеріальних та інформаційних потоків.

Ключові слова: економічна безпека розвитку підприємства, логістична система підприємства, економічна безпека підприємства, контрагенти, постачальники, система управління економічною безпекою підприємства, логістика.

Судакова О.И., Мыськов А.А., Зымогляд Ю.С. ВНЕДРЕНИЕ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ В МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрено внедрение логистической системы в механизм управления экономической безопасностью предприятия. Предложено повышение уровня экономической безопасности на основе применения логистического подхода путем роста общей организации производства, четкого связывания его звеньев друг с другом, повышения управляемости системы, ее чувствительности к управляющим воздействиям, создания интегрированной, эффективно действующей системы регулирования и контроля материальных и информационных потоков.

Ключевые слова: экономическая безопасность развития предприятия, логистическая система предприятия, экономическая безопасность предприятия, контрагенты, поставщики, система управления экономической безопасностью предприятия, логистика.

Sudakova O.I., Mys'kov O.O., Zymoglyad Yu.S. INTRODUCTION OF THE LOGISTICS SYSTEM TO THE MECHANISM OF MANAGEMENT OF THE ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE

In the article the introduction of the logistics system into the mechanism of economic security management of the enterprise is considered. The proposed enhancement of the level of economic security based on the application of the logistic approach, by improving the overall organization of production, the clear linking of its parts, increased control of the system, its sensitivity to control effects, the creation of an integrated, effective system of regulation and control of material and information flows.

Keywords: economic security of enterprise development, enterprise logistics system, enterprise economic security, contractors, suppliers, enterprise economic security management system, logistics.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблеми, пов'язані з інтеграцією України у світову економічну систему, та їхнє вирішення супроводжуються різноманітними інтеграційними та глобалізаційними процесами. Відкритість світового співтовариства

вимагає такої ж відкритості України, одним з факторів якої є інформаційний аспект. Підвищення агресивності зовнішнього середовища привело до виникнення нових загроз та посилення їх впливу на результативність діяльності підприємств. Запобігти негатив-

ному впливу комплексу зовнішніх та внутрішніх загроз можна шляхом забезпечення своєчасної реакції на них і створення умов для безпечного розвитку через ефективне управління економічною безпекою в рамках загальної системи управління суб'єктом господарювання. Прийняття оптимальних рішень в галузі управління економічною безпекою підприємств та її забезпечення потребує вирішення низки питань, пов'язаних з урахуванням сучасних тенденцій налагодження та розширення стратегічної взаємодії підприємств із суб'єктами зовнішнього середовища для забезпечення реалізації власних стратегічних інтересів. У зв'язку з цим перед економістами та менеджерами постало завдання перегляду наявних принципів та підходів до управління економічною безпекою, а також їх вдосконалення з урахуванням нових вимог, які висуває нестабільне зовнішнє середовище функціонування підприємств. Задовольнити ці вимоги можна на основі застосування логістичного підходу та впровадження логістичної системи до механізму управління економічною безпекою підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні в науковій літературі значна увага приділяється питанню економічної безпеки підприємств. Вагомий внесок у дослідження, пов'язані з проблемами економічної безпеки, зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Н.С. Безугла, О.Р. Бойкевич, Т.Г. Васильців, Г.Б. Веретенникова, О.А. Грунін, С.О. Грунін, Я.А. Жаліло, А.В. Іванов, А.В. Кірієнко, Р.М. Качалов, Г.Б. Клейнер, Г.В. Козаченко, Т.Б. Кузенко, В.А. Ліпкан, В.Я. Пригунов, А.С. Соснін, А.Г. Шаваєв, В.В. Шликов, В.І. Ярочкін, В.М. Ячменьова [1–9].

Дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених показують, що для підприємства більш важливим є не уникнення загрози взагалі, а вміння її вчасно й точно передбачити для того, щоби вжити необхідних заходів. Це стосується як підприємств, що перебувають у кризовому стані, так і успішно працюючих підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак залишилась невирішена проблема, що полягає в протидії загрозам, що виникають під час взаємодії підприємства з контрагентами, діючими в загальному життєвому просторі, яка можлива лише на основі застосування логістичного підходу та впровадження логістичної системи до механізму управління економічною безпекою підприємства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розроблення тео-

ретичних основ забезпечення впровадження логістичної системи до механізму управління економічною безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вже в процесі формування логістичної системи виникають умови поліпшення багатьох показників її функціонування, таких як рівень запасів, час проходження матеріалів логістичним ланцюгом, тривалість обслуговування замовлення, якість та рівень сервісу, розміри партії вантажів, рівень використання виробничих потужностей, маневреність, адаптивність, сталість системи. Водночас логістична система в будь-якій практичній реалізації (від процесу переміщення вантажів до процесів руху товарів у ринковому просторі) включає безліч різноманітних елементів. Їхнє функціонування перебуває під впливом різних факторів загроз та пов'язане з певним ризиком, який має бути зведений механізмом управління економічною безпекою підприємства до мінімуму або цілком нейтралізований.

В економічній та науковій літературі виділяють два принципові напрями визначення логістики. Один з них пов'язаний з функціональним підходом до руху товарів, тобто стосується управління всіма фізичними операціями, які необхідно виконувати під час доставки товару від постачальника до споживача. Інший напрям характеризується більш широким підходом, адже, крім управління операціями руху товару, він включає аналіз ринку постачальників та споживачів, координацію попиту та пропозиції на ринку товарів і послуг, а також здійснює гармонізацію інтересів учасників руху товарів. Застосування другого підходу, в рамках якого є безліч різноманітних трактувань, дає змогу більш обґрунтовано підійти до проблеми формування механізму економічної безпеки підприємства.

Будь-яка логістична система містить безліч різноманітних елементів, функціонування яких перебуває під впливом різних факторів та поєднане з певним ризиком. Одним з основних принципів логістики є надійність як на мікро-, так і на макрологістичних рівнях. Це означає, що загрози безпеки функціонування логістичної системи повинні бути зведені до мінімуму або взагалі нейтралізовані. При цьому досить широке коло проблем підтримки безпеки логістичних систем практично не знайшло відображення в економічній літературі, в якій переважно розглядаються питання управління, планування, оптимізації або узгодження руху матеріальних та інших супутніх їм потоків.

Саме це обумовило необхідність побудови моделі забезпечення безпеки логістичних процесів підприємства та розроблення на її основі процедур нейтралізації загроз із боку контрагентів, що функціонують на ринку.

Таким чином, новизна концепції логістичного підходу до організації механізму економічної безпеки підприємства полягає у всебічному та комплексному вирішенні питань забезпечення безпечного руху матеріальних та супутніх потоків у процесі виробництва та споживання. Логістична система охоплює та погоджує процеси виробництва, закупівель та розподілу продукції, а також є основою стратегічного планування та прогнозування. Прийняття концепції логістики вимагає комплексного підходу до управління системою каналів, через які надходять на підприємство, убувають з нього, а також переміщуються всередині нього всі матеріальні елементи процесів виробництва та розподілу.

Це дає змогу проаналізувати поточні операції, спрямовані на виявлення всіх можливих загроз та втрат, з якими може стикнутись підприємство. Такий аналіз здійснюється шляхом побудови як узагальнених, так і детальних схем, які демонструють всі операції підприємства: від постачання сировини, матеріалів, палива до доставки готової продукції споживачам.

Логістика буде сприяти підвищенню рівня безпеки, сталості та ефективності роботи підприємства за дотримання низки вимог, таких як підтримка зв'язку логістики з корпоративною стратегією, вдосконалювання організації руху матеріальних потоків, надходження необхідної інформації та сучасна технологія її оброблення, ефективне управління трудовими ресурсами, налагодження тісного взаємозв'язку з іншими фірмами у сфері вироблення стратегії, облік прибутку від логістики в системі фінансових показників, визначення оптимальних рівнів логістичного обслуговування задля підвищення рентабельності, ретельне розроблення логістичних операцій.

Одним з базових понять логістики є поняття логістичної системи, характерними ознаками якої є наявність потокової ознаки та певна системна цілісність. Така цілісність дає змогу механізму економічної безпеки підприємства за допомогою логістичної системи накладати критерій безпеки на всю виробничо-господарську діяльність підприємства. При цьому всі процеси, що відбуваються на підприємстві та забезпечують достатній рівень безпеки, треба розглядати як логістичні.

Економічний механізм кожного окремо взятого підприємства націлений на те, щоби довести до максимуму різницю в ціні між закупівлями та реалізованою продукцією. Інтегрований підхід, заснований на використанні логістичних ланцюжків, орієнтований на всіх учасників процесу постачань (послуг).

В цьому аспекті управління безпекою в реальності буде процесом регулювання та прийняття рішень зі зниження витрат, підвищення продуктивності та якості продукції та послуг в інтегрованому логістичному ланцюжку забезпечення прийняттого рівня сталості («виживаності») системи та її розвитку (у цьому полягає безпека всіх економічних процесів). Застосування критерія безпеки до логістичних процесів дасть змогу не тільки протистояти загрозам середовища, але й досягти стратегічних цілей підприємства, створити ефективний механізм його адаптації до ринкового середовища.

Накладення критерія безпеки на господарські процеси підприємства вимагає відповідного уточнення поняття логістичного менеджменту. Він є синергією основних управлінських функцій (організація, планування, регулювання, координація, контроль, обліку, аналіз) з елементарними та комплексними логістичними функціями для досягнення цілей логістичної системи, головною з яких є підтримка економічної безпеки. Розгляд же логістичного менеджменту як інструмента управління стосунками персоналу з контрагентами підприємства обумовлює актуальність підвищення кадрової безпеки.

Під час формування механізму економічної безпеки підприємства велике значення має також визначення місця логістичного менеджменту в загальній структурі управління підприємством, сфер взаємодії з іншими сферами менеджменту. Сучасна система управління є композицією організаційної структури управління з функціонально орієнтованими сферами діяльності (фінанси, інвестиції, виробництво, маркетинг та збут, інновації, персонал тощо), об'єднаними стратегічними, тактичними та іншими цілями. Щодо механізму економічної безпеки підприємства, то здійснення функцій стратегічного (тактичного, оперативного) та логістичного менеджменту має сприяти реалізації місії підприємства, погодженої з маркетинговою та виробничою стратегіями та спрямованої на забезпечення сталості роботи.

Особливістю логістичного менеджменту є те, що він як за стратегічними, так і за так-

тичними (оперативними) цілями й задачами пов'язаний з усіма функціональними сферами підприємства, що дає змогу виділити інтегруючу функцію безпеки логістичної системи. Інтегруюча роль логістики в процесі забезпечення безпеки розвитку досягається також за рахунок її забезпечувальних підсистем, тобто інфраструктури. Загалом під логістичною інфраструктурою розуміється сукупність видів діяльності, за допомогою яких здійснюється та обслуговується процес руху матеріальних і фінансових потоків (процес руху товарів).

Логістична інфраструктура, як будь-яка інша інфраструктура, підрозділяється на три види, а саме технічну (виробничу), інституціональну та соціальну. Технічна інфраструктура передбачає наявність та функціонування транспорту, шляхів, будинків та споруджень, складів тощо. Інституціональна інфраструктура – це діяльність банків, митниці, органів сертифікації тощо, безпосередньо пов'язана з обслуговуванням процесу руху товарів. Соціальна інфраструктура охоплює персонал, зайнятий у процесі руху потоків. В сучасних умовах інфраструктура відіграє визначальну роль в економіці загалом та логістиці зокрема. Наявність розвинутої інфраструктури є необхідною умовою забезпечення безпеки функціонування логістичної системи, тому під час формування механізму економічної безпеки підприємства варто звернути увагу на стан логістичної інфраструктури, параметри якої повинні відповідати вимогам безпеки.

Необхідно враховувати, що цілі логістики часто вступають у конфлікт з цілями маркетингу та виробництва, що викликає деструктивні внутрішні протиріччя (*ВПи*), створюючи додаткові загрози безпеки функціонування логістичної системи. Якщо процеси, що відбуваються всередині суб'єктів господарювання, не описані, тим більше не стандартизовані, то на так званих стиках між підрозділами завжди виникають «тертя», що приводить до виникнення явних або ретельно маскованих конфліктів (рис. 1).

Велике значення для створення організаційного механізму забезпечення стабільності матеріальних потоків має узгодження їхнього руху з інформаційним потоком, оскільки між ними відсутня ізоморфність (однозначна відповідність, синхронність у часі виникнення). Як правило, інформаційний потік або випереджає матеріальний, або відстає від нього. Різноманітні інформаційні потоки, що циркулюють всередині та між елементами логістичної системи, утворюють специфічну логіс-

тичну систему, яка може бути визначена як інтерактивна структура, що включає персонал, устаткування та процедури (технології), які об'єднані інформаційним потоком, використовуваним логістичним менеджментом для планування, регулювання, контролю, аналізу функціонування логістичної системи, а також розроблення заходів, спрямованих на забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Зростання ролі логістичних інформаційних потоків для підвищення рівня безпеки підприємства обумовлене такими причинами. По-перше, інформація збільшує гнучкість логістичної системи з огляду на те, де, як і коли можна використовувати ресурси для досягнення конкурентних переваг. По-друге, для споживача інформація про статус замовлення, наявність товару, терміни постачання, відвантажувальні документи є необхідним елементом споживчого логістичного сервісу. По-третє, наявність повної та достовірної інформації дає змогу скоротити потреби в запасах та трудових ресурсах за рахунок зменшення невизначеності рівня попиту. Раціонально побудована логістична система підприємства дасть змогу шляхом вирішення поставлених перед нею задач досягти з найменшими витратами максимальної пристосованості підприємства до ринкової обстановки, що змінюється, забезпечити безпеку, підвищення конкурентоздатності та ефективності роботи підприємства.

Звичайно, логістична система повинна розглядатись як єдине ціле, що реалізує цілі підприємства в усіх своїх ланках: від постачальника до кінцевого споживача. Водночас для виробничого підприємства більш доцільним є розгляд логістики як деякого інструмента, що інтегрує різні функції, пов'язані з матеріальними потоками. При цьому матеріальний потік розглядається як єдине ціле, інтегруючий фактор, що поєднує весь життєвий цикл виробу, а не як низка незалежних процесів. Це обумовлює спрямованість логістичної діяльності насамперед на досягнення синергії організаційних одиниць та систем, що використовують різні концепції організації виробництва.

Висновки з цього дослідження. Результати діяльності підприємства значною мірою визначаються зовнішнім середовищем, а саме підприємство як відкрита система залежить від атмосфери у відносинах постачань ресурсів, енергії, кадрів, а також від споживачів та конкурентів. При цьому виникають два прин-

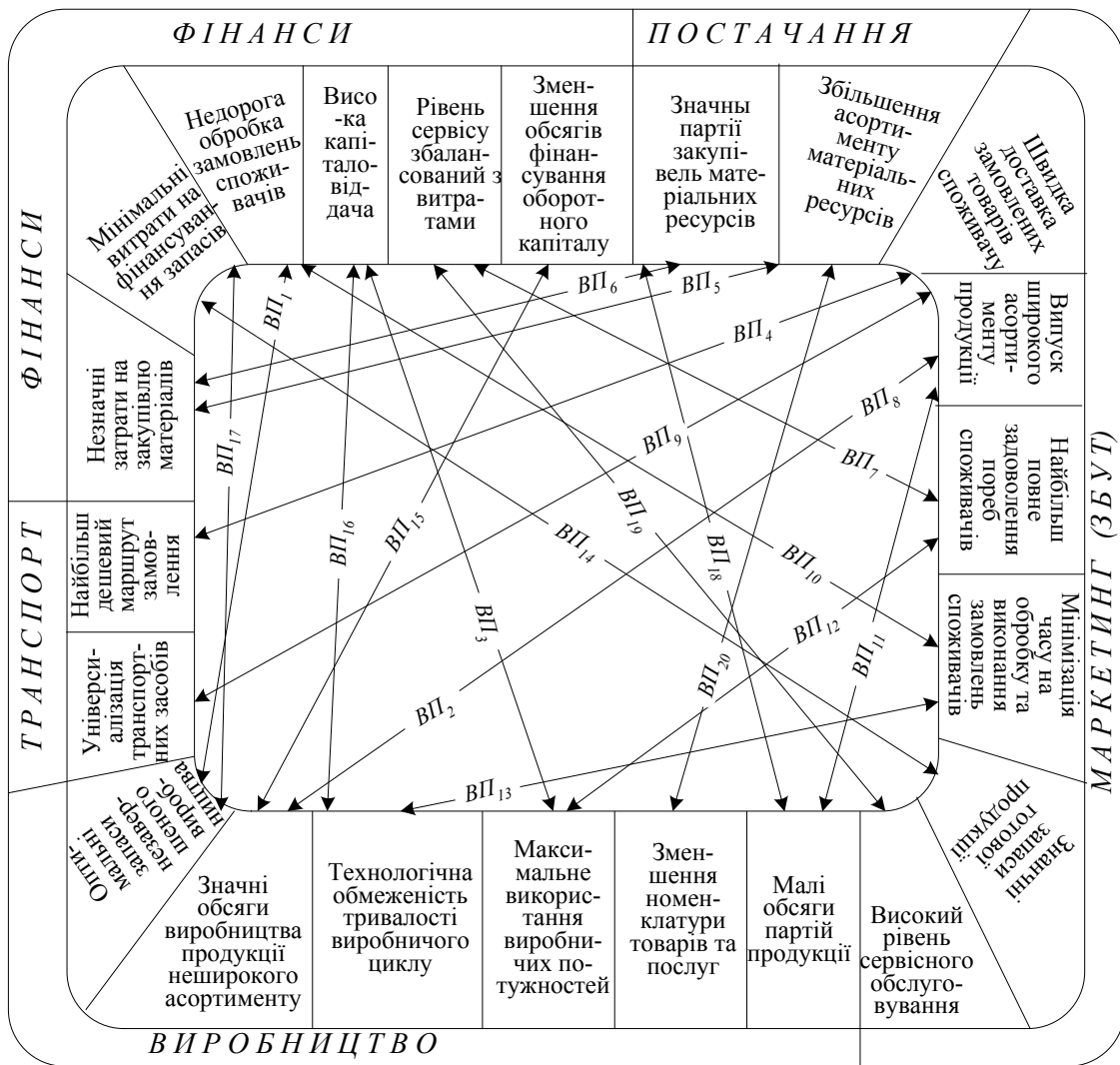

Рис. 1. Внутрішні протиріччя-загрози безпеки логістичної системи

ципові типи загроз, що пов'язані як із самим протіканням процесу виробничо-господарської діяльності й обумовленими взаєминами підприємства та постачальників, споживачів та конкурентів, так і з природною відповідною реакцією контрагентів підприємства на його активні дії. Підвищення рівня економічної безпеки є можливим на основі застосування логістичного підходу, підвищення загальної

організації виробництва, чіткого пов'язування його ланок, підвищення керованості системи, її чутливості до керуючих впливів, створення інтегрованої, ефективно діючої системи регулювання й контролю матеріальних та інформаційних потоків. Інтегрований підхід, заснований на використанні логістичних ланцюжків, орієнтований на всіх учасників процесу поставчань (послуг).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кавун С.В. Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект: монографія. Харків: ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. 312 с.
2. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 680 с.
3. Судакова О.І., Щеглова О.Ю., Гасенко О.О. Головна характеристика механізму управління економічною безпекою розвитку підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. № 24. С. 11–14.

REFERENCES:

1. Kavun S.V. (2014) Ekonomichna bezpeka pidpriemstva [Economic security of the enterprise]. Kharkiv: Shchedry farmstead plus LLC (in Ukrainian).
2. Kovtun O.I. (2014) Strategiya pidpriemstva [Strategy of the enterprise]. Kyiv: Lira-K (in Ukrainian).
3. Sudakova O.I., Scheglova O.Yu., Gasenko O.O. Golovna charakteristika mehanizmu upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu rozvitku pidpriemstva [The main characteristic of control mechanism of the economic security enterprise]. Scientific bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management. – No. 24. – P. 11–14 (in Ukrainian).